

**Isän varhaiskasvatuspolitiikka-asenteet ja arviot lapsen
viihtymisestä varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyöstä
henkilökunnan kanssa**

Henna Ekoluoma

Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma
Syyslukukausi 2018
Kasvatustieteiden laitos
Jyväskylän yliopisto

TIIVISTELMÄ

Ekoluoma, Henna. 2018. Isän varhaiskasvatuspolitiikka-asenteet ja arviot lapsen viihtymisestä varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyöstä henkilökunnan kanssa. Varhaiskasvatustieteen pro gradu -tutkielma. Jyväskylän yliopisto. Kasvatustieteiden laitos. 35 sivua.

Tämän tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää noin yksivuotiaiden lasten isien asenteita varhaiskasvatuspolitiikkaa kohtaan sekä miten isät arvioivat lapsensa viihtymisen varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyön varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Lisäksi selvitettiin, kuinka isän asenteet varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä näkyvät heidän arvioimassaan lapsen viihtymisessä sekä yhteistyössä. Tutkimus perustuu Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston ja Terveystieteiden ja hyvinvoinnin laitoksen yhteistyössä toteuttamaan Tasa-arvon kysymykset lasten päivähoiton, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE) -tutkimushankkeeseen (SA 293049).

Tutkimuksen aineisto koostui 252 isän vastauksista, joiden yksi tai useampi lapsi oli jossain varhaiskasvatuksen palvelussa. Aineisto oli osa CHILDCARE -kyselyä, joka oli suunnattu noin yksivuotiaiden lasten vanhemmille vuonna 2016. Aineisto analysoitiin määrällisin menetelmin käyttäen hierarkkista lineaarista regressioanalyysiä.

Tutkimuksen mukaan isien asenteet subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta olivat myönteisiä, mutta ryhmäkokojen suurentamista kohtaan kriittisiä. Isät arvioivat lapsensa viihtyvän varhaiskasvatuksessa todella hyvin sekä yhteistyön olevan henkilökunnan ja isien välillä kiitettävää. Isien asenteet varhaiskasvatuspolitiikassa tehdyistä päätöksistä eivät olleet yhteydessä lapsen arvioituun viihtymiseen tai yhteistyöhön henkilökunnan kanssa taustatekijät huomioituna. Näin ollen voidaan todeta, että isien asenteet eivät ole yhteydessä heidän näkemyksiinsä lapsen viihtymisestä tai yhteistyöstä, vaikka asenteet politiikkatason päätöksiä kohtaan olivatkin osittain kriittisiä.

Asiasanat: varhaiskasvatuspolitiikka, asennetutkimus, viihtyminen, yhteistyö

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ

1	JOHDANTO	4
1.1	Isän varhaiskasvatuspolitiikka-asenteet	5
1.1.1	Varhaiskasvatuslaki.....	5
1.1.2	Asennetutkimus	6
1.2	Lapsen viihtyminen varhaiskasvatuksessa	9
1.3	Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välinen yhteistyö	12
1.4	Tutkimusongelmat.....	15
2	TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN	16
2.1	Tutkittavat	16
2.2	Tutkimusmenetelmät	17
2.2.1	Mittarit ja muuttujat	17
2.2.2	Aineiston analyysi.....	20
3	TULOKSET	22
3.1	Onko isän asenteilla varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä yhteyttä lapsen viihtymiseen ja yhteistyöhön varhaiskasvatuksessa?	24
4	POHDINTA	26
4.1	Tulosten tarkastelua	26
4.2	Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset.....	28
4.3	Jatkotutkimushaasteet	29
	LÄHTEET	30

1 JOHDANTO

Varhaiskasvatus on viime vuosina herättänyt paljon keskustelua. Erityisesti hallituksen lapsiin ja perheisiin kohdistuneet leikkaukset ovat saaneet runsasta kritiikkiä. Vaikka vuonna 2013 tehdyssä selvityksessä (Sipilä & Österbacka 2013) korostettiin varhaiskasvatuksen olevan kansainvälisten tutkimuksien mukaan tuloksellisin ja kustannustehokkain keino edistää ja tukea lasten hyvinvointia ja kehitystä, päätti hallitus leikata vuonna 2015 pelkästään varhaiskasvatuksesta 140 miljoonaa kasvattamalla ryhmäkokoja, rajaamalla subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta sekä korottamalla päivähoitomaksuja (Hallitus vastaa koulutusvälikysymykseen 2015; Valtioneuvoston yleisistunto 22.10.2015). Hallitus jätti kuitenkin kunnille mahdollisuuden päättää itse rajoitusten täytäntöönpanosta (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36).

Vaikka hallituksen oli määrä säästää varhaiskasvatuksesta, suurin osa niiden kuntien varhaiskasvatusjohtajista, joissa subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta rajattiin, arvioi että rajaamisella ei ole merkittäviä taloudellisia vaikutuksia. Myöskään suhdeluvun nostamisen ei uskottu parantavan taloudellista tilannetta. (Puroila & Kinnunen 2017.) Vanhemmat puolestaan olivat kokeneet lainsäädännön vaikuttaneen heikentävästi lasten tasavertaisuuteen sekä vertaissuhteiden pysyvyyteen (Puroila & Kinnunen 2017), mikä ilmeni jo ennen lainsäädännön voimaan tulemistä Vaikuta varhaiskasvatukseen -raportista (Alila & Eskelinen 2014). Vanhemmat kokivat lainsäädännön vaikuttaneen myös yhteistyöhön heidän ja varhaiskasvatuksen työntekijöiden välillä. Vaikka kuntien varhaiskasvatusjohtajien ja yksityisten päiväkotien johtajien arvioit yhteistyöstä ja vanhempien osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksista olivat todella myönteisiä, kokivat vanhemmat yhteistyön heikentyneen. (Puroila & Kinnunen 2017.)

Vanhempien näkemykset varhaiskasvatusta koskevista politiikkamuutoksista ovat olleet kiinnostuksen kohteena myös Suomessa vuonna 2016 toteutetun Tasa-arvon kysymykset lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmässä (CHILDCARE) -hankkeessa (Hietamäki ym. 2017). Hankkeen

tehtävänä on tuottaa tietoa mahdollisista eriarvoisuutta tuottavista mekanismeista lastenhoidon tukien ja varhaiskasvatuspalveluiden järjestelmissä. Yksi huolestuttava piirre ilmeni vanhempien vastauksista: vanhemmat olivat hyvin huolissaan juurikin subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisen vaikutuksista asettaa lapset eriarvoiseen asemaan. (Hietamäki ym. 2017.)

Tavallisimmin lapsen hoitoon ja varhaiskasvatukseen liittyvissä kyselytutkimuksissa valtaosa vastanneista vanhemmista on ollut äitejä (Esim. Kronqvist & Jokimies 2008; Puroila & Kinnunen 2017; Summers, Hoffman, Marquis Turnbull & Poston 2005). Myös yleisesti puhuttaessa lapsen asioista keskitytään äitien näkemysten tutkimiseen, koska äitien oletetaan olevan enemmän läsnä lapsen elämässä kuin isän (Närvi 2014). Isyyden muuttuessa etäisestä osallistuvaksi, myös heidän näkemyksensä lapsia koskevista teemoista ovat huomion arvoisia. Tämän vuoksi tässä tutkimuksessa tarkastellaankin isien asenteita varhaiskasvatust politiikasta sekä miten heidän näkemyksensä näistä varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä ovat yhteydessä lapsen koettuun viihtymiseen päiväkodissa sekä isän ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan väliseen yhteistyöhön. Tutkimus on osa CHILDCARE -tutkimushanketta, joka on tehty yhteistyössä Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston sekä Terveystieteiden ja hyvinvoinninlaitoksen (THL) kanssa.

1.1 Isän varhaiskasvatuspolitiikka-asenteet

1.1.1 Varhaiskasvatuslaki

Varhaiskasvatusta koskevaa lainsäädäntöä on muutettu viime vuosien aikana useampia kertoja. Viimeisimmät muutokset on tehty vuonna 2015 ja 2016, jolloin Suomen hallitus uudisti päivähoitolakia. Yksi merkittävimmistä uudistuksista, joka tuli voimaan 1.8.2015, oli päivähoitolain nimen muuttaminen varhaiskasvatuslaiksi. Tämän tarkoituksena oli korostaa varhaiskasvatuksen uudistuneita tavoitteita sekä tuoda pedagogista merkitystä näkyvämmäksi. (Puroila & Kinnunen 2017, 10; Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Muita keskeisiä muutoksia varhaiskasvatuksen lainsäädännössä olivat vuonna 2015 päiväkodin lapsiryhmien

enimmäiskoon määrittäminen. Tällöin lakiin tehtiin päätös, että yhdessä lapsiryhmässä saa olla lapsia enintään kolmea kasvattajaa kohden eli alle kolmevuotiaita neljä ja yli kolmevuotiaita seitsemän yhtä kasvattajaa kohti. (Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015.) Vuonna 2016 hallitus kuitenkin kumosi tämän tekemällä lakiin muutoksen koskien aikuisten ja lasten välistä suhdelukua. Näin ollen 1.8.2016 lähtien yli 3 -vuotiaita lapsia saa olla yhdessä ryhmässä kahdeksan yhtä aikuista kohden.

Myös hallituksen päätös subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta, eli toisen vanhemman ollessa kotona lapsi saa osallistua varhaiskasvatukseen 20 tuntia viikossa, aiheutti muutoksia lapsien lukumäärissä. Osa-aikaisten lasten suhdeluku yhtä kasvattajaa kohden saa näin ollen olla yli kolme vuotiailla lapsilla 1/13. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36.) Käytännössä tämä tarkoittaa sitä, että ryhmissä voi olla enemmän lapsia kuin kolmea kasvattajaa kohden saisi olla, myös alle kolmevuotiaiden ryhmissä (ks. Puroila & Kinnunen 2017, 106-111).

1.1.2 Asennetutkimus

Asennetutkimuksella on pitkä historia ja kehityspolku, sillä asenteita on tutkittu erittäin paljon. Asenne on alun perin sosiaalipsykologinen käsite ja sillä tarkoitetaan käyttäytymiseen vaikuttavia tunteita, uskomuksia sekä aikomuksia. (Baumeister & Vohs 2007; Hirsjärvi 1983.) Asenteiden ja käyttäytymisen johdonmukaisuutta tutkittaessa selvitetään, miten ihmisten asenteet ohjaavat heidän käyttäytymistään. Asenteiden onkin huomattu vaikuttavan niin ihmisten käsitykseen maailmasta kuin heidän omaan käytökseen. (Baumeister & Vohs 2007.)

Asenteet muodostuvat psykologisen tarpeen, sosiaalisen vuorovaikutuksen ja geneettisen perimän kautta. Asenteiden muodostumiseen vaikuttavat myös positiiviset ja negatiiviset mielipiteet tai tuntemukset jotain henkilöä, esinettä tai asiaa kohtaan. (Baumeister & Vohs 2007.) Toisin sanoen asenteet kohdistuvat aina jotain kohtaan sekä suhteessa kohteeseen ja ympäristöön. Asenteet eivät myöskään koskaan ole pysyviä vaan ne voivat muuttua. (Robinson, Stimpson, Huefner & Hunt 1991.) Perinteisesti asennetutkimus on keskittynyt joko

asenteiden yksi- tai moniulotteisuuteen, sekä siihen mikä asenteita muokkaa. Yksiulotteisella ilmiöllä tarkoitetaan asenteiden liittämistä affektiiviseen reaktioon eli positiivisiin tai negatiivisiin tunteisiin ja moniulotteisella ilmiöllä kognitiivisiin (uskomukset ja ajatukset) sekä konatiivisiin (käyttäytymiselliset aikomukset ja taipumukset) reaktioihin. (Baumeister & Vohs 2007; Hirsjärvi 1983.) Asenteiden muutokseen on todettu voivan vaikuttaa myös ehdollistaminen, altistuminen, kognitiiviset reaktiot ja odotusarvot (Baumeister & Vohs 2007).

Tutkittaessa ihmisten mielipiteitä ja asenteita, tulee ottaa huomioon, mihin heidän mielikuvansa ja asenteensa perustuvat ja mikä niihin saattaa vaikuttaa. Useimmiten lehtijutut ja televisiouutiset sekä erilaiset mediat luovat kuvaa kansasta ja sen ryhmistä, joihin itseään vertaamalla muodostetaan oma identiteetti joko vahvistamalla tai tarkistamalla omia asenteita ja mielipiteitä. (Suhonen 1996; ks. myös Baumeister & Vohs 2007.) Median, erityisesti television, radion ja lehdistön, on huomattu menettävän vaikutusvaltaansa kansalaisten tai kansalaisryhmien elämään (Ruostetsaari 2013), kun taas faktatietoa eli tutkittua tietoa hyödynnetään yhä enemmän (vrt. Tuomisto, Muurinen, Paavola, Asikainen, Roppo & Nissilä 2017, 50-52). Suhosen (2007) mukaan koulutuksen merkitys arvojen ja mielipiteen muotoutumiselle on merkittävä, sillä korkeasti koulutetut osaavat hyödyntää tutkittua tietoa paremmin kuin matalasti koulutetut. Myös yhteiskunnallisten instituutioiden toiminnan on todettu vaikuttavan asenteiden muodostumiseen ja näin ollen siihen pitävätkö ihmiset asianomaisia järjestelmiä hyväksymisen arvoisina (Muuri & Manderbacka 2010). Tässä tutkimuksessa isien asenteisiin varhaiskasvatustilaa koskevista päätöksistä on voinut vaikuttaa erilaiset mielipiteet varhaiskasvatuksen tilasta julkisuudessa sekä siitä, miten uutta varhaiskasvatustilaa ollaan tuotu esille (vrt. Suhonen 1996).

Ihmisten arvot ja mielipiteet muotoutuvat usein iän, sukupuolen, koulutuksen, elinympäristön ja sosiaalisen taustan mukaan (Suhonen 2007). Esimerkiksi asenteet hyvinvointivaltion tukemisesta liittyvät vahvasti henkilön sen hetkiseen elämäntilanteeseen. Tutkimusten mukaan institutionaalista varhaiskasvatusta tukevat korkeammin koulutetut ja iältään nuoremmat henkilöt (Goerres & Tepe 2012), kun taas sitä vastustavat iäkkäämmät ja sosioekonomiselta taustaltaan alemmat henkilöt (Evans & Kelley 2002). Toisaalta henkilön asema sen hetkessä

elämässä, mukaan lukien ikä, on vaikuttavampi tekijä asenteiden muodostumisessa yleisesti politiikkaa kohtaan kuin tulot. Lisäksi kulttuurisen taustan sekä valtioiden välisten erojen on todettu olevan yksi merkittävä tekijä asenteiden muodostumisessa. (Busemeyer, Goerres & Weschle 2009.) Esimerkiksi maissa joista puuttuu julkinen päivähoitojärjestelmä, kannatetaan lasten hoitamista kohtona (Ervasti, Friberg, Hjerm, Kangas & Ringdal 2008).

Vanhempien näkemyksiä muista perhepoliittisista uudistuksista kartoitettiin THL:n ja Kelan tutkimusosaston yhteistyössä toteuttamassa Perhevapaat 2013 -väestökyselyssä (Salmi & Närvi 2014). Myös STAKES on toteuttanut vuosina 2006-2008 Perhevapaat ja työelämän tasa-arvo- tutkimuksen yhteistyössä Kelan kanssa (Salmi 2007). Vanhempien näkemykset ovat vaihdelleet varhaiskasvatusoikeutta kohtaan suuresti vuosien 2001 ja 2013 välillä. Subjektiviisen oikeuden rajaamisen kannatus on lisääntynyt huomattavasti (Salmi 2007; Salmi & Närvi 2014), sillä vuonna 2001 iseistä täysin samaa mieltä subjektiviisen varhaiskasvatusoikeuden säilyttämisen kannalla oli jopa 77 %, kun taas vuonna 2013 osuus oli laskenut 58 %. Vastaavasti vuonna 2001 iseistä 11 % vastusti subjektiviisen varhaiskasvatusoikeuden säilyttämistä ja vuonna 2013 osuus oli jo 16 %. (Salmi 2007 & Närvi 2014.) CHILDCARE -hankkeen vuonna 2016 kerätyn kyselyn perustuloksista ilmeni, että vanhempien koulutustaso oli yhteydessä siihen, miten pienten lasten vanhemmat suhtautuivat varhaiskasvatuspoliittisiin päätöksiin. Korkeasti koulutetut, erityisesti yliopiston käyneet, vanhemmat suhtautuivat kielteisemmin subjektiviisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamiseen kuin muihin koulutusryhmiin kuuluvat vanhemmat sekä sosioekonomiselta taustaltaan alemmat vanhemmat olivat vähiten varhaiskasvatuksen ryhmäkokojen nostamista vastaan. (Hietamäki ym. 2017.)

Vanhempien näkemykset lapsiryhmien koosta ovat hyvin ristiriitaisia keskenään. Hietamäen ym. (2017) tutkimuksesta ilmenee, että äideistä jopa 80 % oli tyytyväisiä lapsiryhmän kokoon ja isistä 85 %, kun taas Alilan ja Eskelisen (2014) tutkimuksen mukaan erityisesti korkeakoulun käyneet vanhemmat olivat tyytymättömiä ryhmäkokoisiin (62 % vastanneista). Vaikka vanhemmat ovat olleet tutkimusten (Hietamäki ym. 2017) mukaan tyytyväisiä lapsiryhmien kokoihin,

vain noin kolmasosa on ollut tyytyväisiä henkilökunnan määrään (Alila & Eskelinen 2014; Kronqvist & Jokimies 2008; Perälä ym. 2011), ja Kekkosen (2009) tutkimuksen mukaan henkilöstön riittämättömyyteen oli 52 % vanhemmista tyytymättömiä. Kuitenkin puhuttaessa lapsen hyvinvoinnista ja turvallisuudesta varhaiskasvatuksessa, lasten ja aikuisten suhdeluvun tulisi olla oikea. (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36). Alilan ja Eskelisen (2014) tutkimuksen mukaan vanhemmat nostivat varhaiskasvatuksen kehittämiskohdiksi juurikin suuret lapsiryhmät sekä henkilökunnan vaihtuvuuden ja vähäisen määrän.

1.2 Lapsen viihtyminen varhaiskasvatuksessa

Tässä tutkimuksessa lapsen hyvinvointia tarkastellaan varhaiskasvatuksessa viihtymisen näkökulmasta. Varhaiskasvatusikäisen lapsen hyvinvoinnin määrittely voi olla haastavaa, sillä se poikkeaa täysin kouluikäisten, nuorten, aikuisten sekä ikääntyneiden hyvinvoinnista (Mayr & Ulich 1999). Lapsen viihtymistä päiväkodissa voidaan mitata esimerkiksi sillä, nauttiiko lapsi päiväkotiin menemisestä, pyrkiikö hän välttämään kontaktia muiden lasten kanssa, tunteeo hän olonsa vapautuneeksi ryhmässä, nauttiiko leikeistä ja leikkivälineistä (Van IJzenendoorn, Tavecchio, Stams, Verhoven & Reiling 1998) sekä saako lapsi henkilökohtaista huomiota varhaiskasvatuksen ammattilaisilta (Perheet 24/7).

Pienen lapsen hyvinvointia ja viihtymistä varhaiskasvatuksessa on tutkittu jonkin verran (ks. esim. Belsky 2011; Bornstein, Hahn, Gist & Haynes 2004; Van IJzenendoorn ym. 1998; De Schippers, IJzenendoorn & Tavecchio 2004). Joidenkin tutkimuksien mukaan paras paikka pienelle lapselle on äidin kanssa kotona, sillä muu kuin kotihoito saattaa olla yhteydessä lapsen haastavaan käyttäytymiseen ja heikkoihin sosiaalisiin suhteisiin kouluikässä (Belsky 2011). Yhdysvalloissa tehdyn tutkimuksen mukaan hoidon tuntimäärällä ei niinkään ollut vaikutusta lapsen sosioemotionaaliseen kehitykseen, mutta lasten ja aikuisten välinen suhdeluku vaikutti lapsen käyttäytymiseen negatiivisesti mitä suurempi suhdeluku oli. (Bornstein ym. 2004.) Suhdeluvun sekä alhaisen työntekijöiden vaihtuvuuden on todettu olevan yhteydessä parempaan vuorovaikutukseen sekä vertaissuhteisiin

(De Schippers, IJzendoorn & Tavecchio 2004), mikä puolestaan tekee varhaiskasvatuksesta laadukasta ja näin ollen edesauttaa lapsen kehitystä (Karila, Kosonen & Järvenkallas. 2017).

Lapsen hyvinvointiin varhaiskasvatuksessa voi vaikuttaa niin lapsiryhmän koko kuin erityisesti aikuisten ja lasten välinen suhdeluku (Harrison 2008). Tutkimusten mukaan juurikin suuri lapsiryhmä heikentää lapsen yksilöllistä huomioimista (Ahonen 2015) ja on todettu, että mitä paremmin aikuinen on lapsen saatavilla, sitä paremmaksi lapsen hyvinvointi koetaan (De Schipper, Van IJzendoorn & Tavecchio 2004). Varhaiskasvatuksen kontekstissa on myös tutkittu lapsen stressinsietokykyä sekä kortisolitasoja ja tutkimusten mukaan läheinen suhde lapsen ja aikuisen välillä vähentää lapsen kortisolitason määrää sekä parantaa lapsen stressinsietokykyä (Badanes, Dmitrieva & Watamura 2012).

Suurten lapsiryhmien haittana on todettu meteli ja lukuisat sosiaaliset kontaktit, jotka kuormittavat niin aikuisia kuin lapsia (Alila & Eskelinen 2014). Myös Tehyn tekemän selvityksen mukaan melu ja levottomuus koetaan ongelmalliseksi suurissa lapsiryhmissä (Siitonen 2011). Liian suuret lapsiryhmät ja liian vähäinen henkilökunta voivat vaikeuttaa lapsen kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen tarvitsemaa yksilöllistä tai erityistä tukea (Puroila & Kinnunen 2017). Mutta on myös huomattu, että varhaiskasvattajien määrällä ei niinkään ole yhteyttä lapsen tukemiseen vaan ennemminkin lasten suurella määrällä. (Ahonen 2015).

Varhaiskasvatuksen laatua tutkitaan usein kolmen näkökulman kautta: vanhempien, kasvattajien ja lasten. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina antavat tietoa lapsen viihtymisestä, varhaiskasvatuksen palveluiden toteutumisesta sekä palveluiden tärkeydestä. (Kronqvist & Jokimies 2008.) Tutkimusten mukaan vanhemmat ovat olleet hyvin tyytyväisiä päivähoiton laatuun ja palveluihin (Kekkonen 2009; Kronqvist & Jokimies 2008; Perälä, Salonen, Halme & Nykänen 2011; Tauriainen 2000), mutta lapsiryhmien suuri koko ja henkilökunnan pieni määrä on viime vuosina noussut yhdeksi vanhempien huolenaiheeksi. Tutkimusten mukaan vanhemmat ovat huomanneet subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisen olevan yhteydessä lapsen tasavertaisuuden

heikkenemisen suhteessa muihin lapsiin, vertaissuhteiden sekä aikuisten ja lasten välisten suhteiden pysyvyyden vähentymisen. (Puroila & Kinnunen 2017.) Vanhemmat ovat huomanneet tämän myös vaikeuttavan lasten huomioimista yksilönä sekä alentavan toiminnan laatua (Alila & Eskelinen 2014; Puroila & Kinnunen 2017). Vaikka vanhemmat luottavat varhaiskasvatuksen henkilökunnan ammattitaitoon niin henkilöstön määrä on koettu riittämättömäksi (Kronqvist & Jokimies 2008). Kuitenkin Van Ijzendoorn kumppaneineen (1998) on todennut, että aikuisten ja lasten välisellä suhdeluvulla ei ole yhteyttä hoidon laatuun.

Vanhempien näkemykset subjektiivisen varhaiskasvatusoikeiden rajaamisesta kohdistuivat niin aikuisten kuin lastenkin hyvinvoinnin heikkenemiseen (Puroila & Kinnunen 2017). Aikuisten pahoinvointi voi heijastua lapsen ja aikuisen väliseen vuorovaikutukseen. Ahosen (2015) mukaan haastavia kasvatustilanteita syntyy tyypillisimmin silloin, kun ohjatun tuokion aikana paikalla on enemmän kuin kymmenen lasta. Suurten lapsiryhmien on havaittu heikentävän työntekijöiden jaksamista (Siitonen 2011), mikä taas voi heijastua työnlaatuun ja työpanokseen, siten että saatetaan vältellä lapsia juuri silloin kun he eniten tarvitsivat aikuisen tukea (Ahonen 2015).

Alankomaissa on tutkittu (De Schipper, Ijzendoorn & Tavecchio 2004) lasten sosioemotionaalista kehitystä päivähoitossa vanhempien ja varhaiskasvatuksen ammattilaisten näkökulmasta. Tulosten mukaan vähempi vaihtuvuus hoitojärjestelyissä sekä tuttujen hoitajien läsnäolo oli yhteydessä parempaan viihtymiseen päiväkodissa. Lapset joilla oli useita vaihtuvia hoitopaikkoja, kokivat enemmän käyttäytymisen haasteita ja voivat huonommin päiväkodissa. (De Schipper, Ijzendoorn & Tavecchio 2004.) Lasten käyttäytymiseen liittyvät haasteet näkyvät useimmiten itsesäätelykyvyssä, sosiaalisissa kontakteissa, tehtäväorientoituneisuudessa, itsevarmuudessa sekä tunteiden säätelyssä (Mayr & Ulich 1999; Mayr & Ulich 2009). Lisäksi empatiakyky ja prososiaalinen käyttäytyminen vaikuttavat lapsen hyvinvointiin varhaiskasvatuksessa (Mayr & Ulich 1999).

Lapsen hyvinvointiin vaikuttavia tekijöitä on monia, mutta varhaiskasvatuksen on nähty olevan merkittävin lapsen hyvinvointiin vaikuttava tekijä erityisesti niillä lapsilla, jotka tulevat heikommista lähtökohdista (esim. Sipilä & Ös-

terbacka 2013; Votruba-Drzal 2004). Varhaiskasvatukseen osallistuminen voidaan nähdä merkittävänä keinona ehkäistä koulutuksellisia epätasa-arvoja sekä vaikuttaa yhteiskuntarakenteeseen ja luokkajakoihin. (Bingley & Westergård-Nielsen 2012; Karila 2016; Mikkola, Repo, Valosov, Paananen & Mattila 2017; Taguma, Litjens & Makowiecki 2012.) Koska hyvinvointi nähdään merkittävänä tekijänä lapsen kehityksessä ja kasvussa, sen tulisi olla lähtökohtana laadukkaalle varhaiskasvatukselle. Tällöin lapsen hyvinvointia voidaan pitää kasvattajien tärkeimpänä tavoitteena (Mayr & Ulich 1999; Varhaiskasvatus vuoteen 2020).

1.3 Vanhempien ja varhaiskasvatuksen henkilökunnan välisen yhteistyö

Varhaiskasvatuksen yksi tärkeimpiä tehtäviä on toimia yhdessä lasten ja lasten vanhempien kanssa. Vanhempien kanssa tehtävästä yhteistyöstä on kirjattu varhaiskasvatuslakiin (19.1.1973/36), jonka mukaan varhaiskasvatuksen henkilökunnan tulee:

”Toimia yhdessä lapsen sekä lapsen vanhemman tai muun huoltajan kanssa lapsen tasapainoisen kehityksen ja kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin parhaaksi sekä tukea lapsen vanhempaa tai muuta huoltajaa kasvatustyössä.” (Varhaiskasvatuslaki 19.1.1973/36, 2 a §).

Vanhempien ja henkilökunnan välisen yhteistyön tavoitteena on yhteinen sitoutuminen lasten hyvinvointiin, kasvuun, kehitykseen ja oppimiseen (Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet VASU 2016, 32-33). Henkilökunnan tulee yhteistyössä lasten huoltajan kanssa myös laatia lapsen henkilökohtainen varhaiskasvatussuunnitelma (VASU 2016, 10). Yhteistyön tavoitteena on tukea myös vanhempia, mikä taas lisää osaltaan lapsen hyvinvointia (Mykkänen & Böök 2017).

Yhteistyötä koskevat tutkimukset keskittyvät lähinnä opettajien ja äitien näkemyksiin (esim. Coelho ym. 2018; Hujala, Turja, Gaspar, Veisson & Wani-ganayake 2009; Kronqvist & Jokimies 2008; Summers 2005; Vickers & Minke 1995). Näkemykset yhteistyöstä voidaan jaotella Tauriaisen (2000) laatimien neljän yhteistyöroolin mukaan: (1) vanhemmat avustajina, (2) vanhemmat ulkopuo-

lisina, (3) vanhemmat täysivaltaisina sekä (4) vanhemmat kuluttajina. Useimmiten vanhemmat näkevät itsensä niin kutsuttuina avustajina yhteistyössä henkilökunnan kanssa (Hujala ym. 2009), mutta jotkut taas haluavat olla mukana vaikuttamassa kaikkeen (Sandberg & Vuorinen 2008). Nykyään vanhemmat ovat tietoisempia koskien varhaiskasvatusta ja sen merkitystä lapsen hyvinvointiin, joten vanhemmat ovat yhä vaativampia myös yhteistyön suhteen. (Vlasov & Hujala 2017). Yhteistyön muoto voi kuitenkin tutkimusten mukaan olla yhteydessä kulttuuriseen taustaan (Hujala ym. 2009), sekä sukupolvien välisiin näkemys- ja kasvatuseroihin (Vlasov & Hujala 2017).

Vanhemmat pitävät yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa erittäin tärkeänä (Kronqvist & Jokimies 2008). Tauriainen (2000) mukaan yhteistyön laatu ja tarpeet vaihtelevat kuitenkin perheen mukaan, ja mitä pienempi lapsi on kyseessä, sitä tärkeämmäksi päivittäinen yhteistyö korostuu (Sandberg & Vuorinen 2008). Useammin korkeasti koulutetut vanhemmat ovat kriittisempiä ja vaativampia kuin perusasteen koulutuksen saaneet (Alila & Eskelinen 2014; Summers 2005) ja haluavatkin tiivistä kasvatuksellista yhteistyötä, kun taas matalammin koulutetut vanhemmat haluavat yhteistyötä vain poikkeustilanteissa (Tauriainen 2000). Tauriainen (2000) mukaan vanhempien näkemykset yhteistyöstä riippuvat myös siitä, millaisina vaikuttajina vanhemmat näkevät itsensä päiväkodin kasvatustoiminnassa. Antavatko vanhemmat vain ammattilaisten päättää asioista vai haluavatko he olla mukana suunnittelemassa toimintaa. (Tauriainen 2000). Näkemyksiin ja kokemuksiin yhteistyöstä voi vaikuttaa myös vanhempien toimijuus ja siihen liittyvät tunteet (Rautamies, Vähäsantanen, Poikonen & Laakso 2017), kuten kuinka läheiseksi vanhemmat haluavat kodin ja päiväkodin suhteen muodostuvan (Tauriainen 2000).

Tutkimusten mukaan vanhemmat ovat olleet pääsääntöisesti tyytyväisiä yhteistyön määrään varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Korkeasti koulutetut vanhemmat ovat yhteistyön määrään hieman tyytymättömiä kuin perusasteen koulutuksen saaneet vanhemmat. (Alila & Eskelinen 2014; Summers 2005.) Useimmiten esiopetuksessa olevien lasten vanhemmat kokevat yhteistyön ja keskustelujen määrän riittävämmäksi kuin muissa varhaiskasvatuspalveluissa

olevien lasten vanhemmat, mutta yleisesti tarkasteltuna kaikki vanhemmat kokevat yhteistyön pääasiassa toimivaksi. (Kronqvist & Jokimies 2008). Summersin ym. (2005) mukaan vanhempien tyytyväisyys yhteistyötä kohtaan kuitenkin laskee lasten tullessa vanhemmiksi.

Yksi merkittävimmistä yhteistyön muodoista on tiedonsaanti varhaiskasvatuksen henkilökunnalta, joka liittyy vanhempien mukaan useimmiten perushoitokäytäntöihin (Kekkonen 2009; Tauriainen 2000). Vanhemmat kokevat olevansa samaa mieltä henkilökunnan kanssa lapsensa kasvatuksellisista peruslinjoista (Tauriainen 2000), mutta haluaisivat saada tietoa enemmän lapsesta itseltään (Kekkonen 2009). Erityisesti pienten lasten vanhemmat kaipaavat yhteistyön monipuolistamista ja tiivistämistä sekä enemmän kuuntelua, rehellisyyttä, sitoutuneisuutta ja kiireettömyyttä (Alila & Eskelinen 2014; Kekkonen 2009). Myös Tauriaisen (2000) mukaan vanhemmat kokivat yhteistyön kehittämisen kohteiksi lasten yksilöllisen huomioon ottamisen ja kuulemisen sekä käyttäytymisen ohjaamisen, sillä niissä ilmenee vanhempien mukaan eniten mielipideeroja.

Tiedonsaanti on noussut monissa tutkimuksissa vanhempien suurimmaksi kehittämisen kohdaksi (esim. Alila & Eskelinen 2014; Kekkonen 2009; Tauriainen 2000). Pienten lasten vanhemmat ovat kritisoineet lapsikohtaisen keskustelutilan puuttumista sekä vanhempien ja henkilöstön kohtaamista edistävien yhteistyörakenteiden toimimattomuutta (Kekkonen 2009). Tutkimusten mukaan (Kekkonen 2009) vanhemmat ovat kokeneet, että heillä ei ole riittävästi mahdollisuuksia lapsikohtaisiin kasvatust keskusteluihin. Vanhemmat toivoisivat enemmän aikaa ja rauhaa keskusteluille, koska usein lapsen oman ryhmän henkilökuntaa ei välttämättä ole paikalla lasta hakiessa (Kronqvist & Jokimies 2008), tai ruuhka-aikoina henkilökunnalla ei ole tarpeeksi aikaa monipuolisille keskusteluille (Sandberg & Vuorinen 2008). Vaikka henkilökunta on pyrkinyt panostamaan tiedottamiseen enemmän, kokevat vanhemmat tiedonsaannin edelleen heikoksi, erityisesti koskien lasten keskinäisiä kanssakäymisiä ja leikkejä sekä aikuisten ja lasten välistä vuorovaikutusta (Tauriainen 2000).

1.4 Tutkimusongelmat

Aikaisempaa tutkimusta lasten viihtymisestä sekä vanhempien ja henkilökunnan kanssa tehtävästä yhteistyöstä on tehty jonkin verran. (esim. Alila & Eskelinen 2014; De Schipper, Van IJzendoorn & Tavecchio 2004; Kekkonen 2009; Kronqvist & Jokimies 2008; Mayr & Ulich 1998, 2009). Myös vuosien 2015-2016 uudistuneen varhaiskasvatustlain muutoksista on tehty selvitystä VakaVai -hankkeessa (Puroila & Kinnunen 2017). Isien lakimuutoksia koskevien näkemysten yhteyttä lasten koettuun viihtymiseen sekä yhteistyöhön ei juurikaan ole tutkittu.

Tässä tutkimuksessa keskitytään erityisesti isien asenteisiin varhaiskasvatust politiikkaa koskevista päätöksistä, eli mitä mieltä isät olivat lapsiryhmien koon kasvattamisesta ja varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta sekä heidän arvioihinsa lasten viihtymisestä ja yhteistyöstä varhaiskasvattajien kanssa. Oletuksena voidaan ajatella, että jos isät ovat kriittisiä varhaiskasvatust politiikkaa kohtaan, näkyy se myös heidän arvioimassaan yhteistyössä sekä lapsen viihtymisessä. Tutkimuskysymykset ovat seuraavat:

1. Kuinka isän varhaiskasvatust politiikkaa koskevat asenteet ovat yhteydessä isän arvioon yksivuotiaan lapsen viihtymisestä varhaiskasvatustuksessa?
2. Kuinka isän varhaiskasvatust politiikkaa koskevat asenteet ovat yhteydessä yhteistyöhön varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa?

2 TUTKIMUKSEN TOTEUTTAMINEN

Tämä pro gradu -tutkielma toteutettiin määrällisenä tutkimuksena osana Tasa-arvon kysymykset lasten varhaiskasvatuksen, esiopetuksen ja hoidon tukien järjestelmissä -hanketta (CHILD CARE). Tutkimus on Suomen Akatemian Strategisen tutkimuksen neuvoston rahoittama hanke (SA 293049), jossa tarkastellaan suomalaisen lastenhoidon tukien ja varhaiskasvatuspalveluiden kokonaisuutta. Hanke on toteutettu yhteistyössä Jyväskylän yliopiston, Tampereen yliopiston sekä Terveyden ja hyvinvoinnin laitoksen kanssa, ja se on saanut Jyväskylän yliopiston eettisen toimikunnan hyväksynnän tutkimuksen toteuttamisesta.

2.1 Tutkittavat

CHILD CARE -tutkimuksen kyselyaineisto kerättiin neljästä suuresta ja kuudesta pienestä kunnasta kesällä ja syksyllä 2016 (Hietämäki ym. 2017). Kysely lähetettiin 14 612 vanhemmalle, joille oli syntynyt lapsi 1.10.2014 – 30.9.2015 välisenä aikana, kysely koski 7649 lapsen vanhempaa. Kutsu osallistua tutkimukseen lähetettiin kaikkien tutkimukseen valittujen pienten kuntien kohderyhmän vanhemmille ja suurten kuntien kohdalla käytettiin harkinnanvaraista otantaa lähettämällä kutsu tietyillä postinumeroalueilla asuville kohderyhmän vanhemmille. Vanhempien yhteistiedot saatiin väestörekisterikeskuksesta ja kyselyyn vastaminen oli täysin vapaaehtoista. Kyselylomakkeeseen vastasi 2696 (18,5 %) vanhempaa. Kyselyn tavoittaneista äideistä kyselyyn vastasi 24,2 % (n = 1844) ja kyselyn tavoittaneista isistä 12,2 % (n = 852). Koska kysely lähetettiin molemmille vanhemmille, kyselyyn saattoi vastata lapsen toinen tai molemmat vanhemmat. Näin ollen tietoa saatiin kaikkiaan 2081 lapsesta (27,2 %).

Tässä tutkimuksessa hyödynnetään niiden isien vastauksia, joiden lapsi oli joko kunnallisessa tai yksityisessä varhaiskasvatuksessa kyselyn toteuttamisen aikaan. Heitä oli yhteensä 252 (29,5 % kyselyyn vastanneista isistä). Nämä isät olivat keski-ikänsä 35,42 -vuotiaita (kh = 5,77; vaihteluväli 24 – 54 vuotta) ja kou-

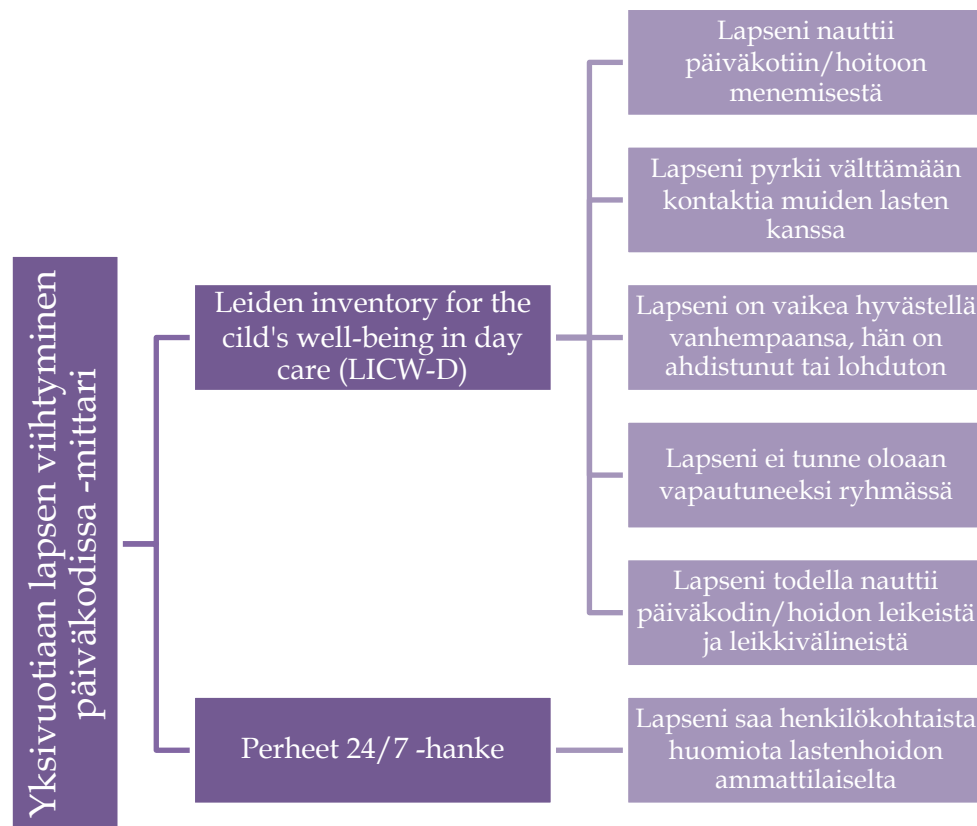
lutukseltaan suurin osa heistä (n = 189; 75,0 %) oli korkeasti koulutettuja. Kunnallisen tai yksityisen päiväkodin lapselleen oli valinnut 82,9 % (n = 209) ja kunnallisen tai yksityisen perhepäivähoidon 16,7 % (n = 42) isistä.

2.2 Tutkimusmenetelmät

2.2.1 Mittarit ja muuttujat

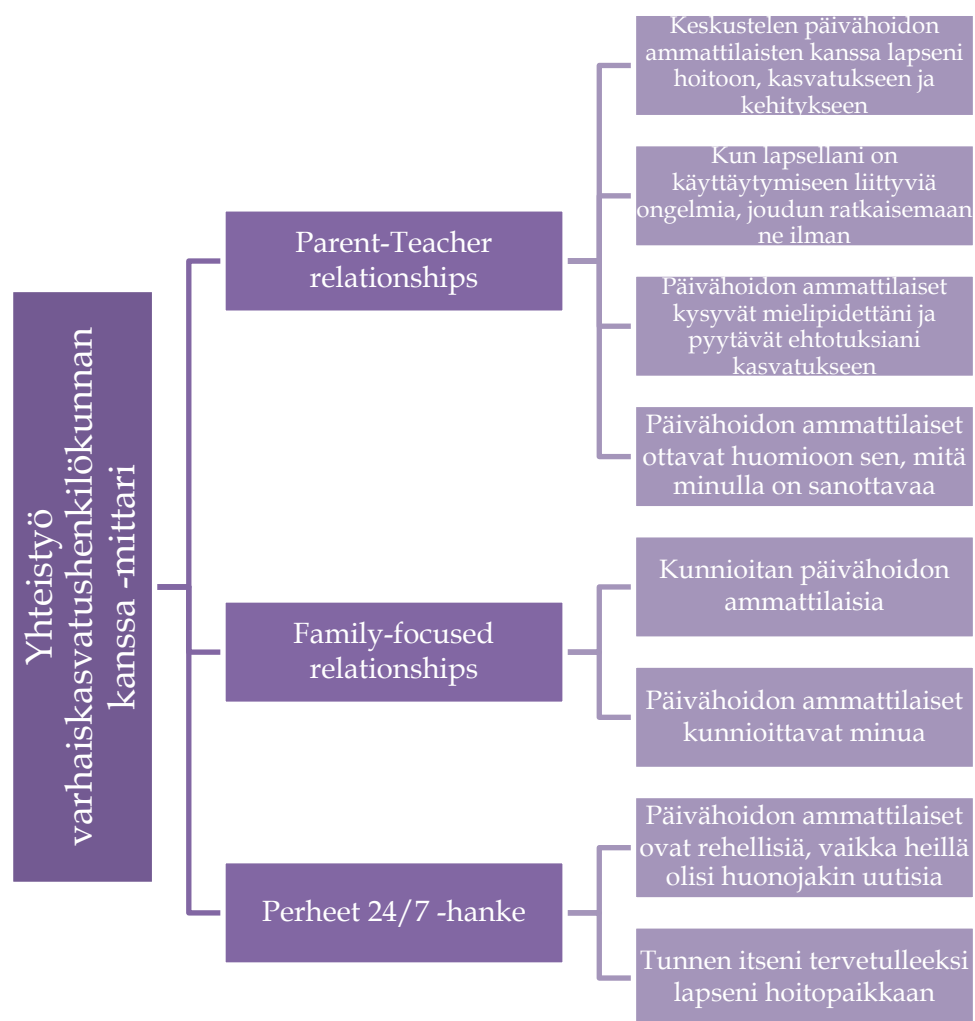
Isien *asenteita politiikkatason päätöksistä* kartoitettiin kahdeksalla väittämällä, koskien päivähoitomaksun korottamista, päivähoidon ryhmäkoon kasvattamista, varhaiskasvatusoikeuden rajaamista, joustavaa hoitorahaa, perhevapaalta kertyvän lomaoikeuden vähenemistä, Kelan maksaman vanhempainpäivärahaikauden korotetun maksun poistamista, esiopetuksen velvoittavuutta sekä esiopetuksen jälkeen tarvittavaa hoitoa. Tässä tutkimuksessa politiikkatason väittämistä käytettiin ainoastaan niitä, jotka koskivat päivähoidon ryhmäkokojen kasvattamista ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamista. Vastausasteikko oli kuusiportainen ja sen ääripäinä olivat täysin väärä päätös (= 1), täysin oikea päätös (= 5) sekä vaihtoehto 6 = en osaa sanoa. En osaa sanoa vaihtoehto koodattiin puuttuvaksi tiedoksi.

Isien näkemyksiä yksivuotiaan lapsensa viihtymisestä päivähoitossa viimeisten neljän viikon aikana (ks. kuvio 1) arvioitiin Leiden Inventory for the Child'd Well-Being in Day Care (LICW-D) -mittarilla, joka perustui viiteen lapsen viihtymistä mittaavaan väittämään (Van IJzendoorn, Tavecchio, Stams, Verhoven & Reiling 1998). Lisäksi käytettiin Perheet 24/7 -tutkimuksesta peräisin olevaa väittämää koskien lapsen henkilökohtaista huomion saamista. Isät arvioivat väittämiä 6-portaisella asteikolla (1 = aina, 6 = ei koskaan). Väittämistä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja *lapsen viihtyminen*. Ennen summamuuttujan muodostamista seuraavien väittämien vastausasteikot käännettiin päinvastaiseksi: lapseni pyrkii välttämään kontaktia muiden lasten kanssa, lapseni on vaikea hyvästellä vanhempansa, hän on ahdistunut tai lohduton ja lapseni ei tunne oloaan vapautuneeksi ryhmässä. Reliabiliteetti summamuuttujalle oli $\alpha = .802$.

KUVIO 1. Yksivuotiaan lapsen viihtymistä kuvaavan mittarin väittämät

Isien näkemyksiä *yhteistyöstä varhaiskasvatushenkilökunnan kanssa* kartoitettiin yhdeksän väittämän avulla, jotka perustuivat Parent-Teacher Relationships -mittariin (Vickers & Minke 1995), Family-Focused Relationships -mittariin (Summers ym. 2005) sekä Perheet 24/7 -hankkeeseen (Kuvio 2). Vastaukset annettiin viisiportaisen Likert-asteikon avulla (1 = täysin eri mieltä, 5 = täysin samaa mieltä). Väittämä: "Kun lapsellani on käyttäytymiseen liittyviä ongelmia, joudun ratkaisemaan ne ilman päivähoidon ammattilaisen tukea" käännettiin, jonka jälkeen yhteistyöhön liittyvistä väittämistä muodostettiin keskiarvosummamuuttuja *yhteistyö*. Reliabiliteetti summamuuttujalle oli $\alpha = .869$.

KUVIO 2. Vanhempien ja varhaiskasvatushenkilökunnan välinen yhteistyö -mittari

Taustatietoina käytettiin *isän ikää, isän koulutustaustaa, lapsen ikää päivinä, lapsen hoitomuotoa, lapsen terveydentilaa, alle esiopetusikäisiä sisarusia sekä perhemuotoa*. Taustamuuttujista (perhemuoto, alle esiopetusikäiset sisarusukset, isän koulutus) muodostettiin kaksiluokkaiset muuttujat. Isän koulutustaustaa kartoitettiin kysymyksellä: "Mikä on sinun ammatillinen koulutuksesi?" Vastaajan tuli valita vain korkein koulutusmuoto vastausvaihtoehdoista: ei ammatillista koulutusta, ammatillinen kurssi, ammattikoulu, ammatillinen opisto tai ammattikorkeakoulu ja yliopisto tai korkeakoulututkinto. Koulutusta koskevista vastausvaihtoehdoista muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja, siten että ammattikorkeakoulun ja yliopiston tai muun korkeakoulun käyneet saivat arvon 1 ja muut koulutukset arvon 0.

Lasten hoitomuotoa kartoitettiin kysymyksellä: ”Miten 1 -vuotiaan lapsesi hoito/päivähoito on järjestetty?”. Vastaajan tuli valita kaikki mahdolliset kohdat seuraavista vaihtoehdoista: yksi vanhempi hoitaa lasta kotona, kaksi vanhempaa hoitaa lasta kotona, palkattoman hoitajan hoidossa, palkattoman hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella, kunnallisessa päiväkodissa, kunnallisessa perhepäivähoidossa, kunnallisessa ryhmäperhepäivähoidossa, yksityisessä päiväkodissa, yksityisessä perhepäivähoidossa, yksityisessä ryhmäperhepäivähoidossa, itse palkatun hoitajan hoidossa kotona ja itse palkatun hoitajan hoidossa kodin ulkopuolella. Lapsen hoitomuotoa koskevista vaihtoehdoista muodostettiin neliluokkainen muuttuja siten, että kotihoito ja muu hoitomuoto saivat arvon 0, päiväkotiarvon 1, perhepäivähoito arvon 2 ja sekä päiväkotiarvo että perhepäivähoito arvon 3.

Isän näkemystä lapsen terveydentilasta mitattiin viisiportaisella asteikolla (1 = erittäin huono, 5 = erittäin hyvä). Muuttujaa käytettiin sellaisenaan analyyseissa. Alle esiopetusikäiset sisarukset kysymys koodattiin myös uudestaan kaksiluokkaiseksi muuttujaksi kuvaamaan, onko perheen noin 1 -vuotiaalla lapsella muita alle esiopetusikäisiä sisaruksia (1 = kyllä, 0 = ei).

Isän perhemuotoa kartoitettiin kysymyksellä ”Keitä asuu kanssasi?”, johon isän tuli valita omaan tilanteeseensa sopivat vaihtoehdot. Tietojen perusteella muodostettiin kaksiluokkainen muuttuja (1 = kahden vanhemman perheet, 0 = yhden vanhemman perheet). Perhemuotoa ei lopulta kuitenkaan käytetty analyyseissä, koska 97,2 % vastaajien perhemuodoista oli kahden vanhemman perheitä.

2.2.2 Aineiston analyysi

Isien politiikkapäätöksiä koskevien asenteiden ja taustatekijöiden (isän iän, isän koulutuksen, lapsen iän, lapsen hoitomuodon, alle esiopetusikäisten sisarusten ja lapsen terveydentilan) yhteyttä lapsen viihtymisen varhaiskasvatuksessa ja yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa tarkasteltiin hierarkkisen lineaarisen regressioanalyysin avulla. Selitettävänä muuttujana oli lapsen viihtyminen varhaiskasvatuksessa ja yhteistyö henkilökunnan kanssa. Selitettäviä muuttujia tarkasteltiin kumpaakin omassa analyysissään. Selittäviä muuttujia

olivat isän näkemykset ryhmäkoon suurentamisesta ja subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta sekä edellä mainitut taustatekijät. Molemmissa analyysissä ensimmäisellä askelmalla selittäväksi muuttujaksi asetettiin taustatekijät. Toisella askelmalla analyysiin syötettiin isän asenne koskien ryhmäkokojen suurentamista sekä subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta. Analyysit suoritettiin IBM SPSS Statistics 24-ohjelmistolla.

3 TULOKSET

Tutkimuksessa selvitettiin varhaiskasvatuksessa olevien lasten isien asenteita varhaiskasvatuspolitiikassa tehdyistä päätöksistä. Tulokset osoittivat, että isien asenne ryhmäkokojen suurentamisesta oli hyvin kriittinen (ka = 1,94; kh = 1,09). Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen ilmeni isien asenteissa myönteisemmin (ka = 3,28; kh = 1,43). Isät arvioivat lapsensa viihtyvän varhaiskasvatuksessa (ka = 4,83; kh = 0,64) sekä yhteistyön henkilökunnan ja isien välillä olevan hyvää (ka = 4,06; kh = 0,49).

Taulukossa 1 on esitetty varhaiskasvatuspolitiikkaan liittyvien näkemysten, lapsen viihtymisen, yhteistyön sekä taustatekijöiden väliset Pearsonin korrelaatiokertoimet. Selitettävät muuttujat korreloivat keskenään kohtalaisesti. Isien ja varhaiskasvatuksen henkilöstön välinen yhteistyö oli yhteydessä noin yksivuotiaan lapsen viihtymiseen: mitä paremmaksi yhteistyö koettiin, sitä paremmin lapsi viihtyi varhaiskasvatuksessa. Selittäjät puolestaan korreloivat keskenään heikosti tai korkeintaan kohtalaisesti. Asenne varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta korreloi ryhmäkoon suurentamista kohtaan positiivisesti: jos isän asenne oli varhaiskasvatusoikeuden rajaamista kohtaan kriittinen, oli asenne myös todennäköisemmin kriittinen ryhmäkoon suurentamista kohtaan.

Kuten taulukosta 1 ilmenee, taustatekijöistä lapsen hoitomuoto korreloi positiivisesti lapsen viihtymisen kanssa. Alle esiopetusikäiset sisarukset korreloivat positiivisesti ja isän ikä negatiivisesti lapsen hoitomuodon kanssa. Jos lapsella oli alle esiopetusikäisiä sisarusia, sitä todennäköisemmin myös noin yksivuotias lapsi oli jossain varhaiskasvatuksen palvelussa. Ja mitä vanhempi isä oli, sitä todennäköisemmin lapsi oli päiväkodissa. Isän koulutus oli positiivisesti yhteydessä asenteeseen ryhmäkoon kasvattamisen kanssa. Korkeasti koulutetut isät suhtautuivat kriittisemmin ryhmäkoon kasvattamiseen kuin matalammin koulutetut isät. Isän ikä korreloi negatiivisesti alle esiopetusikäisten sisaruksiin siten, että mitä vanhempi isä oli sitä todennäköisemmin hänellä oli myös muita alle esiopetusikäisiä lapsia.

TAULUKKO 1. Pearsonin korrelaatiokertoimet lapsen viihtymisen ja yhteistyön, isien asenteiden poliittisista päätöksistä sekä taustatekijöiden välillä (N = 252).

	1.	2.	3.	4.	5.	6.	7.	8.	9.	10.
1. Yhteistyö	1.00									
2. Viihtyminen	.431***	1.00								
3. Varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen	0.78	.078	1.00							
4. Ryhmäkoon kasvattaminen	.020	-.012	.290***	1.00						
5. Lapsen terveydentila	.118	.089	.032	.060	1.00					
6. Lapsen ikä päivinä	.099	.126	-.084	.055	-.075	1.00				
7. Alle esiopetusikäiset sisarukset ^a	.061	-.004	.035	-.064	.108	-.100	1.00			
8. Hoitomuoto ^b	.102	.133*	-.038	-.013	.106	-.107	.139*	1.00		
9. Isän ikä	-.023	-.035	-.057	-.023	-.041	.098	-.183**	-.134*	1.00	
10. Isän koulutus ^c	-.001	.026	-.010	.140*	.022	.072	.058	-.003	.112	1.00
Ka	4.06	4.83	3.28	1.94	4.69	471.95	0.65	1.17	35.42	0.75
Kh	0.49	0.67	1.43	1.09	0.53	97.59	0.48	0.39	5.77	0.43

Huom. * $p < .05$, ** $p < .01$, *** $p < .001$ ^a 1 = kyllä, 2 = ei ole, ^b 1 = päiväkotia, 2 = perhepäivähoito, 3 = päiväkotia ja perhepäivähoito, ^c 1 = korkeakoulutus, 0 = muu koulutus

3.1 **Onko isän asenteilla varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä yhteyttä lapsen viihtymiseen ja yhteistyöhön varhaiskasvatuksessa?**

Taulukossa 2 on esitetty hierarkkisten lineaaristen regressioanalyysien tulokset. Taustatekijöillä ja isän asenteella varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä ei ollut yhteyttä lapsen koettuun viihtymiseen varhaiskasvatuksessa ($F(8, 221) = 1.71, p = .098$). Myöskään taustatekijöillä ja isän asenteella varhaiskasvatuspoliittisista päätöksistä ei ollut yhteyttä yhteistyöhön henkilökunnan ja isän välillä ($F(8, 222) = 1.23, p = .281$).

TAULUKKO 2. Taustatekijöiden ja isän mieliteiden yhteys lapsen viihtymiseen ja yhteistyöhön hierarkkisella lineaarisella regressioanalyysillä tarkasteltuna.

Selittävät muuttujat	Viihtyminen			Yhteistyö		
	β	R^2	ΔR^2	β	R^2	ΔR^2
Askel 1:		.046	-		.038	-
Isän ikä	-.034			-.007		
Lapsen ikä	.146			.124		
Alle esiopetusikäiset sisarukset (1 = kyllä, 0 = ei ole)	-.025			.048		
Hoitomuoto (1 = päiväkot, 2 = pph, 3 = pk ja pph)	.138			.096		
Isän koulutus (1 = korkeakoulu, 0 = muu)	.019			-.015		
Lapsen terveydentila	.087			.120		
Askel 2:		.058	.012		.043	.004
Isän ikä	-.029			-.010		
Lapsen ikä	.158			.117		
Alle esiopetusikäiset sisarukset (1 = kyllä, 0 = ei ole)	-.033			.052		
Hoitomuoto (1 = päiväkot, 2 = pph, 3 = pk ja pph)	.144			.092		
Isän koulutus (1 = korkeakoulu, 0 = muu)	.028			-.019		
Lapsen terveydentila	.088			.112		
Ryhmäkoon suurentaminen	-.063			.033		
Subjekttiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaaminen	.112			-.066		

Huom. * $p < .05$. β = standardoitu regressiokerroin; R^2 = estimoidun mallin selitysaste, ΔR^2 = Selitysasteen (R^2) muutos, kun kaikki askeleen muuttujat ovat mukana.

4 POHDINTA

4.1 Tulosten tarkastelua

Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää varhaiskasvatuksessa olevien noin yksi-vuotiaiden lasten isien asenteita varhaiskasvatuspolitiikasta sekä niiden yhteyttä lapsen koettuun viihtymiseen ja yhteistyöhön varhaiskasvatuksessa. Tulokset osoittivat, että isän näkemykset varhaiskasvatuksen uudistetuista lakipykälistä olivat hyvin kriittisiä. Isät arvioivat ryhmäkokojen suurentamisen vääräksi päätökseksi, mikä on linjassa aikaisempien tutkimusten kanssa (ks. Alila & Eskelinen 2014; Puroila & Kinnunen 2017). Vaikka aikaisempi tutkimus (mm. Alila & Eskelinen; Evans & Kelley 2002; Goerres & Tepe 2012; Salmi & Närvi 2014; Tauriainen 2000) tukee voimakkaasti käsitystä siitä, että korkeasti koulutetut ja nuoremmat isät ovat kriittisempiä varhaiskasvatuspolitiikkaa koskevia päätöksiä kohtaan, tässä tutkimuksessa isien taustatekijöillä ei ollut minkäänlaista yhteyttä heidän asenteisiinsa subjektiivisen oikeuden rajaamisesta tai lapsiryhmän suurentamisesta. Verrattuna asenteeseen ryhmäkokojen suurentamisesta, isien näkemykset subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta saivat hieman myönteisemmän arvion. Tutkimuksen tulokset tukivat siis käsitystä siitä, että asenteet subjektiivista varhaiskasvatusoikeuden rajaamista kohtaan ovat muuttuneet vuosien saatossa yhä positiivisempaan suuntaan. Jos verrataan vuoden 2001 isien näkemyksiin oikeuden rajaamisesta, asenteet eivät ole enää yhtä kriittisiä. (Salmi 2007; Salmi & Närvi 2014.)

Koska tutkimuksessa tutkittiin isien asenteita varhaiskasvatuspolitiikkaa kohtaan, tulee ottaa huomioon miten nämä asenteet ohjaavat isien käyttäytymistä sekä mistä isät ovat luoneet mielikuvansa ja asenteensa. (ks. Baumeister & Vohs 2007). Kuten Suhonen (1996; 2007) on todennut, ihmisten asenteet ja näkemykset ovat yhteydessä sen hetken pinnalla oleviin asioihin ja niitä voivat muovata niin ikä, koulutustausta, sukupuoli kuin elinympäristökin. Aikaisempia tutkimustuloksia tarkastelemalla (Salmi 2007; Salmi & Närvi 2014), voidaan huomata, että asenteet varhaiskasvatusta ja sitä koskevaa lainsäädäntöä kohtaan

ovat muuttuneet eri vuosina. Voidaankin pohtia, mikä on muuttanut vanhempien asenteita (ks. Baumeister & Vohs 2007) ja mielenkiintoista onkin ajatella politiikan näkökulmasta, miten eri puolueet pystyvät houkuttelemaan äänestäjiä itselleen, kun aiemmista tutkimustuloksista (esim. Alila & Eskelinen 2014; Hieta-mäki ym. 2017) poiketen tämän tutkimuksen perusteella edes isän sosioekonominen tausta ei ollut yhteydessä isän asenteisiin varhaiskasvatustalitiikan päätöksiä kohtaan. On myös mahdollista, että tulokset vääristävät tätä käsitystä, koska useimmiten lapsen varhaiskasvatusta koskevista asioista tehty tutkimus on kohdistunut pääsääntöisesti äitien näkemyksiin, vaikka mukana on ollut myös isät vastaamassa. Tämän vuoksi onkin todella tärkeää ottaa isät mukaan varhaiskasvatusta koskevaan tutkimukseen, jotta saadaan myös heidän äänensä kuuluviin.

Lapsen viihtyminen varhaiskasvatuksessa oli isien arvion mukaan todella hyvää. Isät arvioivat lapsensa viihtyvän varhaiskasvatuksessa pääsääntöisesti todella hyvin riippumatta isän sosioekonomisesta taustasta tai muista taustatekijöistä. Tuloksista voidaankin päätellä, että vastauksista ei ilmene huolta lapsen hyvinvoinnista, kun sitä tarkastellaan varhaiskasvatuksessa viihtymisen kautta. (ks. esim. Bingley & Westergård-Nielsen 2012; Karila 2016; Sipilä & Österbacka 2013; Votruba-Drzal 2004.) Vaikka isät ovat aiemman tutkimuksen mukaan olleet huolissaan varhaiskasvatuksen tilan vaikutuksista lapsensa tasavertaisuuteen ja kehitykseen (Alila & Eskelinen 2014; Puroila & Kinnunen 2017), sekä suurien lapsiryhmien vaikutuksista lapsiin ja henkilökuntaan (esim. Alila & Eskelinen 2014; Kekkonen 2009; Kronqvist & Jokimies 2008; Perälä ym. 2011; Puroila & Kinnunen 2017), ei tämän tutkimuksen mukaan kumpikaan subjektiivisen oikeuden rajaaminen tai ryhmien kasvatus näkyneet isän arvioimassa lapsen viihtyvyydessä.

Tarkasteltaessa isien arvioita yhteistyöstä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa havaittiin, että isät ovat pääsääntöisesti tyytyväisiä yhteistyöhön, kuten aikaisemmista tutkimuksista voitiin olettaa (esim. Alila & Eskelinen 2014; Kekkonen 2009; Kronqvist & Jokimies 2008; Summers 2005; Tauriainen 2000). Aikaisempien tutkimusten perusteella oletettiin, että korkeasti koulutetut isät olisivat kriittisempiä yhteistyötä kohtaan (Alila & Eskelinen 2014; Summers 2005; Tauriainen 2000), mutta tämän tutkimuksen pohjalta voidaan kuitenkin todeta,

että isät arvoivat yhteistyön todella laadukkaaksi, vaikka tarkasteluissa otettiin huomioon isän taustatekijät. Myöskään isän asenne subjektiivisen varhaiskasvatusoikeuden rajaamisesta tai lapsimäärän nostamisesta ryhmissä, ei ollut yhteydessä isän arvioimaan yhteistyöhön henkilökunnan kanssa. Oletuksena kuitenkin oli isien kriittisyys varhaiskasvatust politiikkaa kohtaan sekä sen näkyminen yhteistyön laadussa. (Alila & Eskelinen 2014; Kekkonen 2009; Tauriainen 2000.)

4.2 Tutkimuksen vahvuudet ja rajoitukset

Tämän tutkimuksen vahvuutena voidaan pitää sen kohdistumista isien näkemyksiin varhaiskasvatusta koskevista asioista, koska useimmiten varhaiskasvatusteksteissä tutkittavat ovat joko varhaiskasvatuksessa työskenteleviä tai lasten äitejä. Aiheesta ei juurikaan ole tehty tutkimusta, varsinkaan isien näkemyksistä lapsensa viihtymisestä varhaiskasvatuksessa tai heidän kokemaansa yhteistyötä varhaiskasvatuksen henkilökunnan kanssa. Lisäksi varhaiskasvatust politiikkaa koskeva tutkimus on ajankohtainen varhaiskasvatustlain uudistamisen sekä sen saaman julkisuuden vuoksi.

Tutkimuksen vahvuutena on myös sen laajan ja monipuolisen otannan kautta kerätty aineisto yksivuotiaiden lasten isien varhaiskasvatust politiikkaa koskevista asenteista, lapsen viihtymisestä varhaiskasvatuksessa sekä yhteistyöstä isän ja varhaiskasvatust henkilökunnan välillä. Tutkimuksen vahvuutena on myös sen kuuluminen suurempaan tutkimushankkeeseen. Tutkimuskutsu lähetettiin noin 15000 vanhemmalle, jotta saataisiin mahdollisimman monipuolinen tutkimusjoukko, jossa edustettuina olisi niin pienten kuntien kuin suurten kaupunkien asukkaita ympäri Suomea. Tutkimukseen osallistui 12,2 % kyselyn saaneista isistä. Tähän tutkimukseen käytettiin vain niiden isien vastauksia, joilla lapsi oli jossain varhaiskasvatust palvelussa. Heitä oli noin 30 % kyselyyn vastanneista isistä.

Tästä huolimatta tutkimuksen rajoituksina voidaan pitää tutkimusjoukon profiloitumista korkeasti koulutetuksi verrattuna Suomen väestörakenteeseen (Suomen virallinen tilasto SVT 2016). Myös suurin osa tutkimukseen osallistu-

neiden isien lapsista oli päiväkodissa, joten muissa varhaiskasvatuksen muodoissa olevien lasten isien asenteita ei ole huomioitu. Tutkimuksen tulokset olisivat voineet olla toisen suuntaisia, jos tutkimukseen olisi osallistunut taustatekijöiltään erilaisia isiä. Koska kyseessä oli poikkileikkausasetelmassa toteutettu tutkimus, ei tutkimuksesta voida tehdä vahvoja päätelmiä asioiden välisistä syyseuraus-suhteista.

4.3 Jatkotutkimushaasteet

Uudistunut varhaiskasvatus ja sitä koskeva lainsäädäntö on puhuttanut suomalaisia muutaman vuoden ajan. Lasten oikeuksia ja hyvinvointia korostavat lakimuutokset ovat tulleet vaiheittain voimaan, viimeisimpänä 1.9.2018. Vaikka vanhempien, henkilökunnan ja palvelujohtajien näkemyksiä ja arvioita varhaiskasvatustilanteiden vaikutuksista on tutkittu (Puroila & Kinnunen 2017), tulisi näiden uudistuneiden lakipykälien kokonaisvaikutuksia lapsen hyvinvointiin tutkia pitkällä aikavälillä. Pitkittäistutkimuksen avulla pystyttäisiin myös tutki-
maan isien asenteita varhaiskasvatuspolitiikkaa kohtaan ja mikä näiden asenteiden taustalla mahtaa vaikuttaa. Onko muutos subjektiivista varhaiskasvatusoikeutta kohtaan yhtä myönteinen kuten Salmen ja Närven (2014) tutkimuksesta ilmeni ja miten isien asenteet lapsiryhmien kokojen suurentamisesta tulevat muuttumaan.

LÄHTEET

- Ahonen, L. 2015. Varhaiskasvattajan toiminta päiväkodin haastavissa kasvatustilanteissa. Tampere: Tampere University Press.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-951-44-9971-5>
- Alila, K. & Eskelinen, M. 2014. Vaikuta varhaiskasvatukseen. Vanhempien kuuleminen varhaiskasvatuksen lainsäädäntöprosessissa. Opetus- ja kulttuuriministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2014:13.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-266-1>
- Badanes, L. S., Dmitrieva, J. & Watamura, S. E. 2012. Understanding cortisol reactivity across the day at child care: The potential buffering role of secure attachments to caregivers. *Early Childhood Research Quarterly*, 27 (1), 156-165. <https://doi.org/10.1016/j.ecresq.2011.05.005>
- Baumeister, R. F. & Vohs, K. D. 2007. *Encyclopedia of social psychology*. Thousand Oaks, Calif.: Sage Publications.
- Bingley, P. & Westergård-Nielsen, N. 2012. Intergenerational Transmission and Day Care. Teoksessa T. M. Smeeding, M. Jäntti & J. Ermisch (toim.) *From Parents to Children : The Intergenerational Transmission of Advantage*. New York: Russell Sage Foundation.
- Belsky, J. 2011. Child care and its impact on young children. In: Tremblay RE, Boivin M, Peters RDeV, eds. Bennett J, topic ed. *Encyclopedia on Early Childhood Development*. <http://www.child-encyclopedia.com/child-care-early-childhood-education-and-care/according-experts/child-care-and-its-impact-young>.
- Bornstein, M. H., Hahn, C-S., Gist, N. F. & Haynes, O. M. 2006. Long - term cumulative effects of childcare on children's mental development and socioemotional adjustment in a non - risk sample: the moderating effects of gender, *Early Child Development and Care*, 176 (2), 129-156.
<http://dx.doi.org/10.1080/0300443042000266286>
- Busemeyer, M. R., Goerres, A. & Weschle, S. 2009. Attitudes towards redistributive spending in an era of demographic ageing: the rival pressures

- from age and income in 14 OECD countries. *Journal of European Social Policy* 19 (3), 195–212. DOI: 10.1177/0958928709104736
- Coelho, C., Barros, S., Burchinal, M. R., Cadima, J., Pessanha, M., Pinto, A. I., Peixoto, C. & Bryant, D. M. 2018. Predictors of parent-teacher communication during infant transition to childcare in Portugal, *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2018.1439940
- De Schipper, J.C., Van IJzendoorn, M. H. & Tavecchio, L. W. C. 2004. Stability in center day care: relations with children's well-being and problem behavior in day care. *Social Development*, 13 (4), 531-550.
<https://doi.org/10.1111/j.1467-9507.2004.00282.x>
- Ervasti, H., Fridberg, T., Hjerm, M., Kangas, O., & Ringdal, K.: The Nordic model. S. 1-21. Teoksessa Fridberg, T., Hjerm, M., & Ringdal, K. (toim.): *Nordic social attitudes in a European perspective*, 2008.
- Evans, M. D. R. & Kelley, J. 2002. Attitudes towards Childcare in Australia. *The Australian Economic Review* 35 (2), 188-196. doi:10.1111/1467-8462.00235
- Goerres, A. & Tepe, M. 2012. Doing it for the kids? The determinants of attitudes towards public childcare in Unified Germany. *Journal of Social Policy* 41 (2), 349-372. doi:10.1017/S0047279411000754
- Hallitus vastaa koulutusvälikysymykseen 2015. TV1 Ajankohtaisohjelma. Esitetty 22.9.2015 YLE TV1.
- Harrison, L. J. 2008. Does child care quality matter? Associations between socio-emotional development and non-parental child care in a representative sample of Australian children. *Family Matters*, 79, 14—25.
- Hietämäki, J., Kuusiholma, J., Räikkönen, E., Alasuutari, M., Lammi-Taskula, J., Repo, K., Karila, K., Hautala, P., Kuukka, A., Paananen, M., Ruutiainen, V. & Eerola, P. 2017. Varhaiskasvatus- ja lastenhoitoratkaisut yksivuotiaiden lasten perheissä. CHILDCARE-kyselytutkimuksen 2016 perustulokset. Terveiden ja hyvinvoinninlaitos (THL). Työpöytäpaperi 24/2017.
- Hirsjärvi, S. 1983. *Kasvatustieteen käsitteistö*. Helsinki: Otava.
- Hujala, E., Turja, L., Gaspar, M. F., Veisson, M. & Waniganayake, M. 2009. Perspectives of early childhood teachers on parent-teacher partnerships in

- five European countries, *European Early Childhood Education Research Journal*, 17:1, 57-76, DOI: 10.1080/13502930802689046
- Karila, K. 2016. Vaikuttava varhaiskasvatus. Tilannekatsaus toukokuu 2016. Opetushallitus. Raportit ja selvitykset 2016:6.
http://www.oph.fi/download/176638_vaikuttava_varhaiskasvatus.pdf
- Karila, K., Kosonen, T. & Järvenkallas, S. 2017. Varhaiskasvatuksen kehittämisen tiekartta vuosille 2017-2030. Suuntaviivat varhaiskasvatukseen osallistumisasteen nostamiseen sekä päiväkotien henkilöstön osaamisen, henkilöstörakenteen ja koulutuksen kehittämiseen. Opetus- ja kulttuuriministeriö, Helsinki 2017.
<http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-263-487-0>
- Kekkonen, M. 2009. Vanhempien näkemyksiä varhaiskasvatuksen kehittämiseksi. Teoksessa J. Lammi-Taskula, S. Karvonen & S. Ahlström (toim.) *Lapsiperheiden hyvinvointi 2009. Terveiden ja hyvinvoinnin laitos.*
- Kronqvist, E-L. & Jokimies, J. 2008. Vanhemmat varhaiskasvatuksen laadun arvioijina. Tuloksia Vaikuta vanhempi -selvityksestä. Stakes, Raportteja 22/2008. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201204194282>
- Laki lasten päivähoidosta annetun lain muuttamisesta 580/2015.
<https://www.finlex.fi/fi/laki/alkup/2015/20150580>
- Mayr, T. & Ulich, M. 2009. Social - emotional well - being and resilience of children in early childhood settings - PERIK: an empirically based observation scale for practitioners, *Early Years*, 29:1, 45-57. DOI: 10.1080/09575140802636290
- Mayr, T. & Ulich, M. 1999. Children's well-being in day care centres: An exploratory empirical study. *International Journal of Early Years Education*, 7:3, 229-239. DOI:10.1080/0966976990070303
- Mikkola, A., Repo, L., Vlasov, J., Paananen, M. & Mattila, V. 2017. Varhaiskasvatuksen arvioinnin nykytila. Kansallinen koulutuksen arviointikeskus. Julkaisut 22:2017.
- Muuri, A. & Manderbacka, K. 2010. Hyvinvointivaltion kannatusperusta. Teoksessa M. Vaarama, P. Moisio & S. Karvonen (toim.) *Suomalaisen*

- hyvinvointi. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos 2010. Yliopistopaino: Helsinki, 96-111.
- Mykkänen, J. & Böök, M.L. 2017. Moninaiset perheet ja varhaiskasvatus. Teoksessa M. Koivula, A. Siippainen & P. Eerola-Pennanen (toim.) Valloittava varhaiskasvatus. Oppimista, osallisuutta ja hyvinvointia. Tampere: Vastapaino, 59-69.
- Närvi, J. 2014. Määräaikainen työ, vakituinen vanhemmuus. Sukupuolistuneet työurat, perheellistyminen ja vanhempien hoivaratkaisut. Terveyden ja hyvinvoinninlaitos. URN:ISBN:978-952-302-104-4
- Perälä, M-L., Salonen, A., Halme, N. & Nykänen, S. 2011. Miten lasten ja perheiden palvelut vastaavat tarpeita? Vanhempien näkökulma. Terveyden ja hyvinvoinnin laitos – raportti 36/2011. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201205085199>
- Puroila, A-M. & Kinnunen, S. 2017. Selvitys varhaiskasvatuksen lainsäädännön muutosten vaikutuksista. Valtionneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 78/2017.
- Rautamies, E., Vähäsantanen, K., Poikonen, P-L. & Laakso, M-L. 2017. Parental agency and related emotions in the educational partnership. *Early Child Development and Care*, DOI: 10.1080/03004430.2017.1349763
- Robinson, P. B., Stimpson, D. V., Huefner, J. C. & Hunt, H. K. 1991. An attitude approach to the prediction of entrepreneurship. *Entrepreneurship Theory and Practise*, 15 (4), 13-31. <https://doi.org/10.1177/104225879101500405>
- Ruostetsaari, I. 2013. Eliitti ja kansa – kaksi eri maailmaa? Päättäjien ja kansalaisten asenne-erot vuosina 1992-2011. *Yhteiskuntapolitiikka* 78 (3), 245-258. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201306144023>
- Salmi, M. 2007. Pienten lasten vanhemmat haluavat säilyttää subjektiivisen päivähoito-oikeuden. *Yhteiskuntapolitiikka* 72 (2). <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117338>
- Salmi, M. & Närvi, J. 2014. Perhepoliittiset uudistukset ja pienten lasten vanhempien mielipiteet. *Yhteiskuntapolitiikka* 79 (2014):4. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2014090444487>

- Sandberg, A. & Vuorinen, T. 2008. Preschool-home cooperation in change, *International Journal of Early Years Education*, 16:2, 151-161, DOI: 10.1080/09669760802025165
- Siitonen, E. 2011. "Olisi oikeasti aika ajatella lasta." Ihmeiden tekijät: Päivähoidon ryhmäkokoselvitys. Tehyn julkaisusarja B: selvityksiä 1/11. https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2011/2011_b_1_ihmeiden_tekijat_paivahoidon_ryhmakokoselvitys_id_26.pdf
- Sipilä, J. & Österbacka, E. 2013. Enemmän ongelmien ehkäisyä, vähemmän korjailua? Perheitä ja lapsia tukevien palvelujen tuloksellisuus ja kustannusvaikuttavuus. Helsinki: Valtiovarainministeriö. Saatavilla: www.vm.fi/julkaisut.
- Suhonen, P. 1996. Mielipidetutkimukset, journalismi ja politiikka. *Media & Viestintä*, 19 (2). <https://doi.org/10.23983/mv.63235>
- Suhonen, P. 2007. Suomalaisten eriytyvät ja muuttuvat arvot. Teoksessa S. Borg, K. Ketola, K. Kääriäinen, K. Niemelä & P. Suhonen (toim.) *Uskonto, arvot ja instituutiot. Suomalaiset World Values -tutkimuksissa 1981-2005*. Yhteiskuntatieteellisen tietokannan julkaisuja 4, 2007. http://www.fsd.uta.fi/fi/julkaisut/julkaisusarja/FSDjs04_uskonto.pdf
- Summers, J.A., Hoffman, L., Marquis, J., Turnbull, A. & Poston, D. 2005. Relationship between parent satisfaction regarding partnership with professionals and age of child. *Topics in Early Childhood Special Education*, 25, 48-58.
- Suomen virallinen tilasto (SVT): Väestön koulutus rakenne [verkkojulkaisu]. ISSN=1799-4586. 2016. Helsinki: Tilastokeskus [viitattu: 30.5.2018]. Saantitapa: http://www.stat.fi/til/vkour/2016/vkour_2016_2017-11-02_tie_001_fi.html
- Taguma, M., Litjens, I. & Makowiecki, K. 2012. Quality matters in early childhood education and care Finland. OECD 2012. <http://www.oecd.org>
- Tauriainen, L. 2000. Kohti yhteistä laatua. Henkilökunnan, vanhempien ja lasten laatukäsitykset päiväkodin integroidussa erityisryhmässä. *Jyväskylä studies in education, psychology and social research* 165.

- Tuomisto, J., Muurinen, R., Paavola, J.-M., Asikainen, A., Ropponen, T. & Nissilä, J. Tiedon sitominen päätöksentekoon. Valtioneuvoston selvitys- ja tutkimustoiminnan julkaisusarja 39/2017. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201705196671>
- Valtioneuvoston yleisistunto 22.10.2015. Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi varhaiskasvatuslain sekä lasten kotihoidon ja yksityisen hoidon tuesta annetun lain muuttamisesta. Opetus- ja kulttuuriministeriö. <http://valtioneuvosto.fi/paatokset/paatos?decisionId=0900908f8048cbb6>
- Van IJzendoorn, M.H., Tavecchio, L.W. C., Stams, G.J.J., Verhoven, M.J.E. & Reiling, E.J. 1998. Quality of center day care and attunement between parents and caregivers: center day care in cross-national perspective. *Journal of Genetic Psychology*, 159, 437–454.
- Varhaiskasvatus vuoteen 2020. Varhaiskasvatuksen neuvottelukunnan loppuraportti. Helsinki 2008. Sosiaali- ja terveysministeriön selvityksiä 2007:72. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201504225850>
- Varhaiskasvatuslaki 1973. 19.1.1973/36.
- Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet 2016. Opetushallitus. Määräykset ja ohjeet 2016:17. http://www.oph.fi/saadokset_ja_ohjeet/opetussuunnitelmien_ja_tutkintojen_perusteet/varhaiskasvatus/perusteet
- Vlasov, J. & Hujala, E. 2017. Parent-teacher cooperation in early childhood education – directors’ views to changes in the USA, Russia, and Finland, *European Early Childhood Education Research Journal*, 25:5, 732-746, DOI: 10.1080/1350293X.2017.1356536
- Votruba-Drzal, E., Coley, R. L. & Chase-Lansdale, P. L. 2004. Child care and low-income children’s development: Direct and moderated effects. *Child Development*, 75 (1), 296-312.
- Vickers, H.S., Minke, K.M. 1995. Exploring parent-teacher relationships: Joining and communication to others. *School Psychology Quarterly*, 10, 133–150.